ذره بین

مشکل اقتصاد ایران

یک اقتصاددان معتقد است مشکل اصلی تورم در ایران بالا بودن نقدینگی نیست، بلکه هزینه بالای تولید و ناکارآمدی‌های ساختاری در سمت عرضه است. در این میان کاهش نقدینگی لزوماً به مهار تورم منجر نمی‌شود و باید به جای تمرکز بر کاهش نقدینگی، زمینه هدایت منابع و نقدینگی به سمت تولید فراهم شود. عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی، اخیراً از کاهش رشد نقدینگی و نزدیک شدن آن به کانال ۴۰ درصدی خبر داده است؛ موضوعی که در چارچوب سیاست‌های پولی بانک مرکزی برای کنترل تورم دنبال می‌شود.

با این حال، درباره نقش نقدینگی در تورم و اثرگذاری کاهش آن بر کنترل قیمت‌ها دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. مرتضی افقه، اقتصاددان، معتقد است ریشه مزمن تورم در ایران عمدتاً به سمت عرضه و هزینه بالای تولید بازمی‌گردد و صرف کاهش نقدینگی نمی‌توان مشکلات تولید و تورم را برطرف کرد.

افقه در گفت‌وگو با ایسنا، با اشاره به اینکه بخش قابل توجهی از ادبیات سیاست‌گذاری پولی و مالی درباره نقدینگی می‌تواند گمراه‌کننده باشد، اظهار کرد: افزایش نقدینگی نه‌تنها بد نیست، بلکه برای تحریک تولید و رونق اقتصادی ضروری است؛ به شرط آنکه سرعت رشد آن همسو و هم‌پای رشد اقتصادی باشد.

وی با انتقاد از نگاه منفی رایج به نقدینگی افزود: آن قدر گفته‌اند نقدینگی بد است و باید کاهش پیدا کند که همه فکر می‌کنند نقدینگی نجس است و باید هرچه بیشتر و زودتر از آن دوری کرد.

این اقتصاددان با بیان اینکه افزایش نقدینگی لزوماً به معنای پیشی گرفتن سرعت رشد آن از سرعت رشد تولید ملی و در نتیجه ایجاد تورم نیست، گفت: تورم دلایل مختلفی دارد و به‌ویژه در ایران نمی‌توان آن را صرفاً به افزایش نقدینگی نسبت داد.

ریشه مزمن تورم

افقه با اشاره به اینکه در ادبیات متعارف اقتصاد کلان، تورم عمدتاً از سمت تقاضا و پیشی گرفتن رشد نقدینگی مطرح می‌شود، توضیح داد: ریشه تورم در داخل کشور عمدتاً از سمت عرضه است؛ به این معنا که تولید در ایران پرهزینه است و این مسئله به ناکارآمدی‌های حکمرانی، بروکراسی ناکارآمد، مدیریت‌های ناکارآمد و بی‌ثباتی‌های سیاسی بازمی‌گردد.

به گفته وی، این عوامل باعث می‌شوند هزینه تولید در کشور افزایش پیدا کند و ساختارهای ناکارآمد و ضدتولید و ضدتوسعه بر فعالیت‌های تولیدی حاکم شوند.

این اقتصاددان یکی دیگر از عوامل مؤثر بر تورم، به خصوص در یک دهه اخیر و پس از تشدید تحریم‌ها از سال ۱۳۹۷ را انتظارات دانست و گفت: متأسفانه سیاست‌گذاران این انتظارات را در ملاحظات خود لحاظ نمی‌کنند.

کاهش نقدینگی

افقه در ادامه با اشاره به وضعیت فعالیت‌های تولیدی و غیرمولد در اقتصاد ایران اظهار کرد: حتی اگر نقدینگی کاهش پیدا کند، باز هم این موضوع می‌تواند به زیان تولیدکننده تمام شود؛ چراکه در شرایط فعلی، تولید پرهزینه است، اما فعالیت‌های غیرمولد و دلالی آسان‌تر، زودبازده‌تر و پرسودتر هستند و در مقایسه با تولید، کمتر تحت تأثیر نظارت‌های دولتی قرار می‌گیرند.

وی افزود: تولید در شرایط فعلی به دلیل هزینه‌های بالا، فعالیتی دیربازده با سود پایین است و تحت تأثیر نظارت‌های حاکمیتی ناکارآمد قرار دارد. طبیعی است که در چنین شرایطی، حتی اگر نقدینگی با میزان تولید متوازن باشد، به سمت تولید نمی‌رود و به سمت بازارهای دلالی حرکت می‌کند.

این اقتصاددان با تأکید بر ضرورت تغییر رویکرد سیاست‌گذاران در مواجهه با نقدینگی گفت: اگر قرار است اقدامی انجام شود، باید مسیر نقدینگی تغییر کند، نه اینکه صرفاً برای کاهش آن فشار وارد شود. در شرایطی که نقدینگی به سمت بخش غیرمولد می‌رود، اصرار بر کاهش آن، همان طور که بانک مرکزی وعده‌ای از همفکرانش دنبال می‌کنند، ضربه بیشتری به بخش تولید می‌زند؛ چراکه کاهش نقدینگی به معنای هدایت منابع به سمت تولید نیست.

افقه با اشاره به کمبود نقدینگی در بنگاه‌های تولیدی ادامه داد: بخش مولد کشور عمدتاً با کمبود نقدینگی مواجه است. اگر همین حالا به صورت میدانی به بنگاه‌های کوچک و متوسط، به خصوص در شهرک‌های صنعتی، مراجعه و پنج مشکل عمده آن‌ها را بررسی کنند، معمولاً نخستین مسئله‌ای که مطرح می‌کنند، کمبود نقدینگی و ناتوانی در تأمین مواد اولیه است.

وی در پاسخ به اینکه بانک مرکزی چه ابزارهایی برای هدایت نقدینگی به سمت تولید در اختیار دارد، گفت: تشخیص اشتباه، به نسخه اشتباه منجر می‌شود و نسخه اشتباه نیز فرصت‌سوزی و اتلاف منابع را به دنبال دارد.

این اقتصاددان تأکید کرد: مشکل، بالا بودن نقدینگی نیست، بلکه مسئله به سمتی مربوط می‌شود که نقدینگی به آن می‌رود. اگر این موضوع را بپذیرند، آن وقت به این فکر می‌کنند که چه اقداماتی انجام دهند تا بخش مولد برای جذب نقدینگی جذابیت بیشتری داشته باشد.

«آرمان ملی» ریزش شدید قیمت نفت در استمرار نه جنگ و نه صلح را بررسی می‌کند

کاهش قیمت نفت یعنی پایان جنگ؟

آرمان ملی- صدیقه بهزادپور: بازار نفت در روزهایی که سایه تشدید تنش میان ایران و آمریکا همچنان بر منطقه سنگینی می‌کند، در انتظار تحولات میدانی است تا در نهایت به اخبار سیاسی و احتمال توافق واکنش نهایی را نشان دهد. در شرایطی که فشارهای آمریکا، تهدید به محاصره دریایی و زمینی و گمانه‌زنی درباره حمله احتمالی همچنان ادامه دارد، رفت‌وآمد میانجی‌ها و انتشار خبرهایی از روند مذاکرات، به کاهش قیمت نفت در بازارهای جهانی منجر شده است که در مقاطعی قیمت نفت را حتی به زیر نود دلار رسانده و بار دیگر این پرسش را مطرح کرده است که آیا واشنگتن در کنار اهداف سیاسی و امنیتی خود، به دنبال مدیریت قیمت نفت و کسب امتیاز اقتصادی و بین‌المللی نیز هست؟

دیپلماسی نفت در میدان مجازی

به گزارش «آرمان ملی»، قطعاً کشورهای منطقه که از تبعات گسترش جنگ و اختلال در مسیرهای انتقال انرژی مصون نخواهند ماند، تلاش می‌کنند با میانجیگری و ایجاد زمینه تفاهم، از ورود بحران به مرحله‌ای پرهزینه‌تر جلوگیری کنند. با این حال، استمرار کاهش قیمت نفت به معنای پایان تنش نیست و بازار همچنان میان دو سناریوی توافق و تشدید درگیری در نوسان است. این امر همزمان با دیپلماسی مقامات عالیرتبه ایران و آمریکا در فضای مجازی مبنی بر انجام مذاکره و تکذیب ایران همچنان در نوسان است. اما در این بین، تلاش برخی کشورهای منطقه برای دور زدن تنگه هرمز و انتقال نفت از مسیر خطوط لوله و همچنین انفجار برخی از کشتی‌ها که از مسیر غیرمجاز در صدد تردد هستند، ابعاد تازه‌ای به معادلات انرژی و قدرت ایران در منطقه بخشیده است. هدایت ا... خادمی، نماینده ادوار مجلس، در تحلیل این تحولات معتقد است واکنش سریع بازار نفت به اخبار میانجیگری و مذاکرات، پدیده‌ای طبیعی است؛ اما اینکه این روند تا چه زمانی ادامه پیدا کند، به سرنوشت مذاکرات و تصمیم‌های سیاسی و نظامی طرف‌ها بستگی دارد.

خادمی با اشاره به اینکه بازار نفت به اخبار مربوط به میانجیگری و مذاکرات واکنش فوری نشان می‌دهد، توضیح می‌دهد: هر زمان صحبت از حضور میانجی‌ها و ملاقات‌ها مطرح می‌شود، بازار جهانی نفت و دلار تحت تأثیر قرار می‌گیرند و قیمت نفت کاهش پیدا می‌کند. به گفته او، بازار برای واکنش به چنین خبرهایی منتظر نمی‌ماند تا مشخص شود در عرصه سیاسی چه اتفاقی خواهد افتاد، بلکه با مشاهده نشانه‌هایی از احتمال تفاهم، به سرعت واکنش نشان می‌دهد.

پیش‌بینی قیمت نفت

او با اشاره به میانجیگری کشورهای مختلف از جمله قطر و پاکستان و انتشار اظهاراتی درباره پیشرفت مذاکرات، می‌گوید: وقتی ترامپ اعلام می‌کند مذاکرات به خوبی پیش می‌رود، طبیعی است که قیمت نفت سریع کاهش پیدا کند. بازار به این سیگنال‌ها توجه می‌کند و بر اساس احتمال تغییر شرایط، قیمت‌ها را تنظیم می‌کند. با این حال، خادمی معتقد است: نمی‌توان درباره استمرار این روند پیش‌بینی قطعی داشت، زیرا کاهش قیمت نفت به معنای تحقق توافق نیست و آینده بازار به آنچه در مذاکرات رخ خواهد داد، وابسته است. به اعتقاد این نماینده ادوار مجلس، اگر مذاکرات به نتیجه برسد و تنش‌ها کاهش پیدا کند، بازار نفت نیز می‌تواند به سمت شرایط باثبات‌تری حرکت کند؛ اما در صورت بازگشت تنش و تشدید درگیری‌ها، معادلات قیمت نفت بار دیگر تغییر خواهد کرد.

اهرم‌های در اختیار ایران

خادمی در ادامه با اشاره به احتمال تشدید تنش‌ها و محدودیت در رفت‌وآمد نفتکش‌ها، معتقد است: در صورت افزایش درگیری‌ها، ایران می‌تواند از موقعیت راهبردی خود در تنگه هرمز برای تأثیرگذاری بر بازار نفت استفاده کند. او توضیح می‌دهد که اگر تنش‌ها افزایش پیدا کند و ایران بتواند بر عبور و مرور نفت از این مسیر تأثیر بگذارد، قیمت نفت نیز با افزایش مواجه خواهد شد. با این حال، او تأکید می‌کند: چنین اقداماتی را نمی‌توان بدون بررسی پیامدهای احتمالی آن ارزیابی کرد. به گفته خادمی، موضوع تنها به اقدام اولیه محدود نمی‌شود، بلکه باید واکنش طرف مقابل و مجموعه تحولات پس از آن نیز مورد توجه قرار گیرد.

او با اشاره به تجربه محاصره و محدودیت‌های اعمال شده علیه ایران می‌گوید: باید از ابتدا تا چندین مرحله بعدی اقدامات احتمالی دشمن پیش‌بینی شود و برای هرکدام راهکار مناسبی وجود داشته باشد. در غیر این صورت، ممکن است اقدام اولیه با مشکلات و پیامدهایی همراه شود که از قبل برای آنها آمادگی وجود نداشته است. از نگاه این نماینده ادوار مجلس، استفاده از ظرفیت‌های راهبردی ایران در حوزه انرژی و تنگه هرمز، موضوعی است که نمی‌توان آن را صرفاً با یک اقدام یا واکنش مقطعی تحلیل کرد، بلکه باید در چارچوب مجموعه‌ای از تحولات و تصمیم‌های متقابل مورد بررسی قرار گیرد.

تنگه هرمز

به اعتقاد کارشناسان؛ تلاش کشورهای منطقه برای کاهش وابستگی به تنگه هرمز در انتقال نفت است؛ موضوعی که به اعتقاد خادمی می‌تواند در آینده بر جایگاه راهبردی این آبراه و معادلات بازار انرژی تأثیرگذار باشد. او با اشاره به اقدامات عربستان و امارات در زمینه توسعه مسیرهای جایگزین انتقال نفت می‌گوید: عربستان در حال انجام این کار است و امارات نیز خط لوله‌ای داشته که اکنون دوباره در حال توسعه و افزایش ظرفیت آن است. این کشورها تلاش می‌کنند با گسترش خطوط لوله، در شرایط بحرانی برای انتقال نفت خود به تنگه هرمز وابسته نباشند. به گفته خادمی، این اقدامات به معنای حل کامل مسئله انتقال انرژی در منطقه نیست، چراکه تنگه هرمز تنها برای عبور نفت اهمیت ندارد و مسیر انتقال بسیاری از کالاها نیز محسوب می‌شود؛ اما کشورهای منطقه در حال تلاش هستند تا دست‌کم در بخش صادرات نفت، وابستگی خود به این مسیر را کاهش دهند. این نماینده ادوار مجلس اضافه کرد: این تحولات در شرایطی اهمیت پیدا می‌کند که هرگونه اختلال در تنگه هرمز می‌تواند بازار جهانی انرژی را تحت تأثیر قرار دهد و کشورهای صادرکننده نفت را با محدودیت‌های جدی مواجه کند. در چنین شرایطی، توسعه مسیرهای جایگزین می‌تواند بخشی از فشار ناشی از بحران را برای برخی کشورها کاهش دهد و در مقابل، بر محاسبات راهبردی ایران نیز اثرگذار باشد.

ایران و دورزدن تنگه هرمز

با وجود توسعه خطوط لوله در عربستان و امارات، خادمی معتقد است نمی‌توان از این اقدامات به عنوان پایان ظرفیت راهبردی ایران در منطقه یاد کرد. با این حال، او درباره نحوه مواجهه با این تحولات و احتمال اقدام علیه زیرساخت‌های نفتی کشورهای منطقه، بر ضرورت محاسبه دقیق پیامدها تأکید دارد. او در پاسخ به این پرسش که آیا زیرساخت‌های انتقال نفت کشورهای منطقه می‌توانند در صورت افزایش فشار بر ایران به اهداف احتمالی تبدیل شوند، توضیح می‌دهد: این کشورها در برخی اقدامات علیه ایران نقش دارند و ممکن است بخشی از صنایع ایران نیز هدف قرار بگیرد؛ بنابراین، در چنین شرایطی باید همه احتمالات مورد بررسی قرار گیرد. خادمی با این حال تأکید می‌کند: میان مطرح شدن یک گزینه و عملیاتی شدن آن تفاوت وجود دارد و ارزیابی هر اقدام باید با توجه به واکنش‌های احتمالی طرف مقابل انجام شود. او می‌گوید: باید پیش‌بینی کرد که اگر اقدامی انجام شود، طرف مقابل چه واکنشی نشان خواهد داد و پس از آن چه اتفاقاتی ممکن است رخ دهد. این موضوع تنها به اقدام نخست محدود نیست و باید مجموعه‌ای از پیامدهای احتمالی در نظر گرفته شود.

نفت در انتظار تصمیم سیاسی

بر اساس این گزارش؛ مجموع اظهارات خادمی نشان می‌دهد که بازار نفت در شرایط کنونی، بیش از هر زمان دیگری به اخبار سیاسی و چشم‌انداز مذاکرات وابسته شده است. کاهش قیمت نفت در پی انتشار اخبار میانجیگری، اگرچه می‌تواند نشانه‌ای از امید بازار به کاهش تنش باشد، اما به‌تنهایی تضمینی برای استمرار آرامش در بازار انرژی نیست. از طرفی، تهدید به محاصره، احتمال گسترش درگیری و تلاش کشورهای منطقه برای توسعه مسیرهای جایگزین انتقال نفت، همچنان بر فضای بازار سایه انداخته است. در چنین شرایطی، هر خبر درباره پیشرفت مذاکرات یا تشدید تنش‌ها می‌تواند مسیر قیمت نفت را تغییر دهد. و در این بین به نظر می‌رسد که ترامپ در صدد استفاده حداکثری از این مسئله به نفع خود است. قطعاً در این میان؛ ضرورت، توجه به مجموعه پیامدهای سیاسی، اقتصادی و راهبردی تصمیم‌هاست؛ زیرا در بحران‌های منطقه‌ای، اقدام و واکنش طرف‌ها می‌تواند به سرعت از سطح یک مناقشه سیاسی فراتر رفته و بازار جهانی انرژی را تحت تأثیر قرار دهد. بدیهی است، بازار نفت همچنان میان امید به توافق و نگرانی از تشدید بحران قرار دارد؛ بازاری که با هر سیگنال سیاسی تغییر مسیر می‌دهد، اما سرنوشت آن بیش از هر چیز به نتیجه مذاکرات، تصمیم‌های واشنگتن و تهران و چگونگی مدیریت تنش‌ها در منطقه وابسته خواهد بود.

ثبت‌نام طرح خرید اعتباری کالا آغاز شد

بازپرداخت از طریق یارانه

ثبت‌نام متقاضیان طرح خرید اعتباری کالا از چهارشنبه آغاز شد و قرار است از ۲۵ آبان ماه امکان خرید کالا با اعتباری معادل حداکثر دو برابر یارانه نقدی ماهانه خانوار فراهم شود؛ خانوارها می‌توانند مبلغ مورد نظر را در دو قسط از محل یارانه نقدی بازپرداخت کنند.

طرح خرید اعتباری کالا که با هدف تقویت قدرت خرید خانوارهای یارانه‌بگیر و استفاده از ظرفیت شرکت‌های اعتباردهنده طراحی شده است، سرانجام وارد مرحله اجرایی شد.

بر اساس اعلام سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها، متقاضیان از (چهارشنبه ۲۰ آبان ماه) می‌توانند با مراجعه به بازوی رسمی این سازمان در پیام‌رسان بله، ثبت‌نام کرده و شرکت تأمین‌کننده اعتبار خود را انتخاب کنند. امکان خرید کالا نیز از ۲۵ آبان ماه فراهم خواهد شد.

حسن نوروزی - مدیرعامل سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها - با اعلام این خبر اظهار کرد: این طرح با هدف تقویت قدرت خرید خانوارها، حمایت از معیشت مردم، تسهیل دسترسی به کالاهای مورد نیاز و بهره‌گیری از ظرفیت‌های نوین خرید اعتباری طراحی شده است.

به گفته وی، در چارچوب این طرح، خانوارهای متقاضی می‌توانند تا سقف دو برابر مبلغ یارانه نقدی ماهانه خود اعتبار خرید دریافت کنند. استفاده از این اعتبار اختیاری است و بازپرداخت آن مطابق ضوابط اجرایی، در دو قسط و از محل یارانه خانوار انجام خواهد شد.

نوروزی همچنین از فراهم شدن زیرساخت‌های فنی و اطلاعاتی برای اتصال شرکت‌های اعتباردهنده به سامانه‌های سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها خبر داده و اعلام کرده است که متقاضیان می‌توانند با مراجعه به بازوی رسمی سازمان در پیام‌رسان بله، مراحل ثبت‌نام و انتخاب شرکت تأمین‌کننده اعتبار را انجام دهند.

ورود به مرحله اجرا

سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها طی ماه‌های گذشته مقدمات آن را در چند مرحله دنبال کرده است. نخستین چارچوب اجرایی این برنامه در فروردین ماه امسال و در قالب سازوکاری برای استفاده از ظرفیت یارانه نقدی با هدف افزایش قدرت خرید خانوارها مطرح شد. در آن مرحله، سرپرستان خانوارهای دهک‌های اول تا سوم امکان استفاده از اعتبار خرید تا سقف دو برابر یارانه ماهانه خود را داشتند و خرید از طریق سکوهای ارائه‌دهنده خدمات و شبکه‌ای شامل بیش از ۱۷ هزار فروشگاه طرف قرارداد پیش‌بینی شده بود. بازپرداخت اعتبار نیز به‌صورت اقساطی تعریف شده بود. در ادامه، سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها در ۳۰ اردیبهشت ماه با انتشار فراخوانی برای ایجاد شبکه خرید کالا با اعتبار یارانه نقدی، به دنبال توسعه این سازوکار و جذب سکوهای ارائه‌دهنده خدمات مالی و فروش کالا رفت. در آن مرحله، استفاده از اعتبار برای خرید حضوری و غیرحضوری کالا و خدمات و مشارکت شرکت‌های فعال در این حوزه مورد توجه قرار گرفت.

گام بعدی در شهریورماه برداشته شد؛ زمانی که سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها در راستای اجرای تصویب‌نامه هیئت وزیران، از شرکت‌های واجد شرایط دعوت کرد برای مشارکت در طرح اعلام آمادگی کنند. بر اساس این فراخوان، شرکت‌های متقاضی باید علاوه بر برخورداری از توان مالی و فنی، شبکه گسترده‌ای از فروشگاه‌های طرف قرارداد و سامانه‌های فروش حضوری و مجازی در اختیار داشته باشند و امکان تأمین اعتبار بدون سود معادل دو برابر یارانه نقدی ماهانه خانوار را فراهم کنند. مهلت اعلام آمادگی شرکت‌ها نیز تا ۲۴ شهریورماه تعیین شده بود.

اکنون با اعلام آغاز ثبت‌نام خانوارها و مشخص شدن زمان شروع خرید، به نظر می‌رسد طرح از مرحله جذب و ارزیابی شرکت‌های اعتباردهنده و ایجاد زیرساخت‌ها عبور کرده و به مرحله استفاده عملیاتی خانوارها نزدیک شده است.

بازپرداخت از محل یارانه

یکی از ویژگی‌های اصلی این طرح امکان استفاده از اعتبار بیشتر از مبلغ یارانه نقدی ماهانه است؛ به این معنا که خانوارها می‌توانند بدون دریافت تسهیلات بانکی متعارف، از اعتبار خریدی تا دو برابر یارانه خود استفاده کنند و مبلغ آن را در دو قسط از محل یارانه نقدی بازپرداخت کنند.

با این حال، اختیاری بودن استفاده از اعتبار و ضرورت بازپرداخت آن، دو نکته مهم در ارزیابی میزان استقبال خانوارها از این برنامه است. در واقع، این طرح به معنای افزایش مبلغ یارانه نقدی یا پرداخت کمک بلاعوض جدید نیست، بلکه سازوکاری برای پیش‌خور کردن بخشی از یارانه‌های آتی با هدف تأمین قدرت خرید در زمان حاضر محسوب می‌شود.

میزان استقبال خانوارها به عواملی مانند سهولت ثبت‌نام، تنوع شرکت‌های اعتباردهنده، گستردگی فروشگاه‌های طرف قرارداد، فهرست کالاهای قابل خرید و شرایط بازپرداخت بستگی خواهد داشت. هنوز جزئیاتی مانند فهرست نهایی کالاهای مشمول، نام شرکت‌های تأمین‌کننده اعتبار و شبکه فروشگاهی مشخص نشده است.

متقاضیان برای ثبت‌نام و دریافت اطلاعات بیشتر می‌توانند به بازوی رسمی سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها در پیام‌رسان بله به این نشانی https://ble.ir/hadafmandi_yaranehbot مراجعه کنند.

گزارش

زمستان بدون قطعی گاز با یک درجه کاهش دما

برآوردها حاکی از آن است که ناترازی گاز در زمستان پیش رو در پی آسیب‌های ناشی از جنگ تحمیلی سوم به حدود ۴۰۰ میلیون متر مکعب برسد، شرایطی که می‌تواند ۱۱ استان کشور را با تنش گازی مواجه کند؛ در این شرایط مسئولان معتقدند کاهش یک درجه‌ای دمای محیط توسط شهروندان هم می‌تواند نقش موثری در مدیریت مصرف و عبور از روزهای سرد سال داشته باشد.

با فرارسیدن روزهای سرد سال و افزایش مصرف گاز در بخش خانگی و تجاری، ضرورت مدیریت مصرف و اصلاح الگوی استفاده از انرژی بیش از گذشته اهمیت پیدا می‌کند؛ به‌ویژه آنکه امسال بخشی از ظرفیت تولید گاز کشور در پی آسیب به تأسیسات پالایشگاهی از مدار خارج شده و با وجود تلاش‌های انجام‌شده برای بازگرداندن ظرفیت‌های آسیب‌دیده همچنان حدود ۱۳۰ میلیون مترمکعب از توان تولیدی کشور احیا نشده است. این شرایط در کنار ناترازی سال‌های گذشته ضرورت همراهی مشترکان و استفاده بهینه از منابع موجود را دوچندان می‌کند.

از سوی دیگر ناترازی گاز در سال‌های گذشته و در دوره اوج مصرف حدود ۲۵۰ تا ۳۰۰ میلیون مترمکعب برآورد می‌شد. بنابراین با در نظر گرفتن ظرفیت تولیدی احیانشده و ناترازی موجود، کشور در زمستان پیش رو با شرایطی مواجه است که مجموع کاهش ظرفیت و ناترازی گاز می‌تواند به حدود ۴۰۰ میلیون مترمکعب برسد. در چنین وضعیتی مدیریت مصرف دیگر صرفاً یک توصیه عمومی نیست بلکه ضرورتی برای حفظ پایداری شبکه و تأمین مطمئن گاز در بخش‌های مختلف کشور محسوب می‌شود. در همین رابطه فاطمه مهاجرانی - سخنگوی دولت - اخیراً از برآورد نهایی دولت درباره میزان ناترازی گاز در زمستان پیش رو خبر داده و اعلام کرده است که این رقم حدود ۴۳۰ میلیون مترمکعب خواهد بود. به گفته وی دولت از مدت‌ها قبل و با توجه به گزارش‌های سازمان هواشناسی و شناخت شرایط کشور پیش‌بینی‌های لازم را انجام داده و دستگاه‌های مختلف نیز اقدامات خود را آغاز کرده‌اند. از جمله این اقدامات می‌توان به آغاز عملیات بازسازی تأسیسات آسیب‌دیده و برنامه‌ریزی برای مدیریت شرایط شبکه گاز کشور اشاره کرد.

سخنگوی دولت با اشاره به موقعیت جغرافیایی برخی استان‌ها در شبکه گازرسانی کشور اظهار کرده است که برخی شهرهای کشور به‌ویژه استان‌های شمالی در انتهای شبکه گازرسانی قرار دارند و به همین دلیل ممکن است در این مناطق با افت فشار شبکه مواجه شویم.

مهاجرانی با تأکید بر اهمیت حفظ پایداری شبکه گاز توضیح داده است که برخلاف شبکه برق که امکان قطع و وصل مجدد آن وجود دارد وصل مجدد گاز فرآیندی بسیار زمان‌بر است، از همین رو جلوگیری از بروز اختلال در شبکه گاز اهمیت ویژه‌ای دارد. عبور مناسب از شرایط پیش رو به صرفه‌جویی در مصرف گاز نیاز دارد و احتمال قطعی گاز در تهران نیز مانند سایر نقاط کشور به میزان مصرف بستگی دارد، به طوری که در صورت افزایش شدید مصرف احتمال قطعی گاز در همه نقاط کشور وجود خواهد داشت. در این میان یکی از نگرانی‌های مطرح‌شده درباره زمستان پیش رو وضعیت استان‌هایی است که به دلیل موقعیت جغرافیایی و قرارگرفتن در انتهای شبکه انتقال و توزیع، در شرایط افزایش مصرف با احتمال بیشتری برای افت فشار مواجه می‌شوند. اگرچه احتمال بروز تنش گازی در برخی استان‌های شمالی بیشتر ارزیابی شده اما مدیریت مصرف تنها به ساکنان این مناطق محدود نمی‌شود و همراهی مشترکان در سراسر کشور می‌تواند به کاهش فشار بر شبکه کمک کند.

پایداری شبکه گاز با صرفه‌جویی

بر اساس اعلام مسئولان، حدود ۸۰ درصد گازی که به شبکه تزریق می‌شود در بخش خانگی و تجاری مصرف می‌شود موضوعی که نشان می‌دهد مدیریت مصرف در این بخش‌ها نقش مهمی در عبور از روزهای سرد سال دارد. با شرایط موجود اگر هر خانواده‌ای تنها یک درجه سانتیگراد دمای خانه خود را کاهش دهد، میزان گاز صرفه‌جویی شده در مقیاس ملی با تولید یک فاز عسلویه برابری می‌کند. این اقدام به‌ظاهر ساده می‌تواند بدون ایجاد اختلال در الگوی مصرف و کاهش محسوس کیفیت زندگی مشترکان به حفظ پایداری شبکه کمک کند و احتمال مواجهه با قطعی گاز را کاهش دهد. از این رو کاهش مصرف در استان‌های پرمصرف می‌تواند فشار بر شبکه را کمتر و امکان مدیریت بهتر توزیع گاز در مناطق آسیب‌پذیر را فراهم کند.

در حال حاضر یکی از مهم‌ترین توصیه‌های مطرح‌شده از سوی مسئولان صنعت گاز، صرفه‌جویی و تنظیم دمای محیط ساختمان در محدوده استاندارد ۱۸ تا ۲۰ درجه سانتی‌گراد است. چراکه کاهش حتی یک درجه‌ای دمای محیط در صورت همراهی گسترده شهروندان می‌تواند صرفه‌جویی قابل توجهی در مقیاس ملی به همراه داشته باشد به‌گونه‌ای که میزان گاز صرفه‌جویی شده با تولید یک فاز پارس جنوبی قابل مقایسه باشد.

چگونه گاز کمتری مصرف کنیم؟

صرفه‌جویی در مصرف گاز لزوماً به معنای تحمل سرما یا کاهش رفاه خانوارها نیست بلکه بخش قابل توجهی از مصرف اضافی به اتلاف انرژی در ساختمان‌ها، تنظیم نامناسب تجهیزات گرمایشی و ورود هوای سرد از درزها و پنجره‌ها مربوط می‌شود. بنابراین با رعایت چند راهکار ساده می‌توان ضمن حفظ دمای مطلوب محیط از مصرف غیرضروری گاز جلوگیری کرد. یکی از این راهکارها تنظیم دمای محیط روی ۱۸ تا ۲۰ درجه سانتی‌گراد و خودداری از افزایش غیرضروری درجه بخاری و پکیج است. همچنین در صورت احساس سرما می‌توان به جای افزایش دمای وسایل گرمایشی، از پوشش مناسب استفاده کرد. در گیری پنجره‌ها و درها نیز از دیگر اقداماتی است که با جلوگیری از ورود هوای سرد از شکاف‌ها و درزها، میزان اتلاف حرارت را کاهش می‌دهد. همچنین استفاده از پرده‌های ضخیم نیز می‌تواند تبادل حرارتی پنجره‌ها با محیط بیرون را کمتر کند. از سوی دیگر استفاده از تجهیزات گرمایشی پربازده و استاندارد، جایگزینی بخاری‌های کم‌بازده و اصلاح و هوشمندسازی موتورخانه‌ها از جمله راهکارهای مؤثر برای کاهش مصرف گاز در ساختمان‌ها به شمار می‌رود. بستن فضاهای بلااستفاده و تنظیم گرمایش متناسب با فضای مورد استفاده، مانع از مصرف غیرضروری گاز برای گرم‌کردن اتاق‌های خالی می‌شود.